

'IS EUTHANASIE TEGENWOORDIG LEGAAL?'

Twee jaar geleden kreeg Rudi van Dantzig (70), voormalig artistiek leider van Het Nationale Ballet en nog steeds actief als choreograaf, te horen dat hij lymfeklierkanker heeft. Dat kanker vaak een ziek- en sterfbed met zich meebrengt, beseft hij goed, maar het leidt niet tot actie. Een euthanasieverklaring heeft hij niet ingevuld.

'Ik heb er wel over nagedacht, maar nee.

Ik heb het gevoel: als ik dat doe, dan komt het ook.'

'O, dit is niet van de AVVL, dat dacht ik.' Rudi van Dantzig bekijkt de laatste *Relevant* en ziet de letters NVVE in plaats van AVVL. De AVVL kent hij goed, want zijn ouders hebben hem al als klein kind aangemeld bij de Arbeidersvereniging voor Lijkverbranding (die sinds een fusie Yarden heet). 'Zegeltjes plakken voor de crematie. Dat is nu onvoorstelbaar.' De afkorting NVVE weet hij daarentegen niet onmiddellijk te plaatsen: 'Waar staat dat ook al weer voor?' Hij blijkt niet echt op de hoogte te zijn van de wetgeving op het gebied van euthanasie: 'Is euthanasie tegenwoordig legaal?' Waarmee de vraag of hij zelf iets geregeld heeft, meteen beantwoord is. Een vraag die niet zomaar uit de lucht komt vallen, want Van Dantzig heeft twee jaar geleden te horen gekregen dat hij lymfeklierkanker heeft. Een operatie, bestralingen en chemotherapie volgden. Sindsdien komt het in bijna elk interview dat hij geeft ter sprake: ziek zijn en de al of niet naderende dood. 'Maar op je zeventigste is het sowieso niet raar dat veel interviews over de dood gaan.' Hij zegt het alsof hij het heel oud vindt, terwijl noch die zeventig jaar noch de ziekte hem zijn aan te zien. 'Nee, mijn haar is weer aangegroeid.'

Grens

Maar ook voor hij ziek werd, had hij niet echt de verwachting of wens heel oud te worden. 'Als ik de 75 haal, dan heb ik het wel gezien, denk ik,' zei hij in een eerder interview. 'Ja, dat kan ik zeker gezegd hebben. Dat getal zit in mijn hoofd omdat mijn

moeder 75 is geworden. Die vond ik toen veel te jong. Maar zij had een man en twee kinderen. Ik niet. Ik voel me nu lichamelijk én geestelijk ook veel ouder dan mijn ouders. Toen ik hoorde kanker te hebben, heb ik de grens verlegd van 75 naar zeventig jaar. Maar dat zijn natuurlijk allemaal gedachten terwijl de dood nog nauwelijks heeft aangeklopt. Dat is het gratuite ervan.'

Hij praat niet graag over zijn ziekte. 'Nee, ik vind dat moeilijk, zoals nu. Ik vind het zelfs moeilijk om er met Toer over te praten, maar die wil dat gelukkig zelf nauwelijks. Gertjan kan er wel over praten, maar is weer zó nuchter, dat ik soms denk: kom op, een beetje meer sentiment erbij.'

Collega Toer van Schayk kent hij al vijftig jaar, het is zijn beste vriend. Met Gertjan, beeldhouwer, heeft hij al vijftien jaar een relatie.

Schuldgevoel

'Als ik alleen ben, kan ik er beter mee omgaan. Toen ik het hoorde heb ik het twee dagen aan niemand verteld. Ook niet aan Toer en Gertjan. Ik moest het eerst zelf in de hand hebben. Ik heb ook nog overwogen om het grotendeels voor mijzelf te houden. Maar de artsen voorspelden haaruitval door de chemotherapie, en dat zie je. Dus besloot ik er open over te zijn en heb ik het onder andere verteld aan de dansers van Het Nationale Ballet waar ik nog een ballet zou doen.'

Maar waarom dan toch die interviews als hij er liever niet over praat? 'Deels doe ik die voor mezelf en deels ook voor andere mensen met kanker.' Maar hij wordt er soms ook "ibbel" van. 'Dan wordt het onsmakelijk, zijn ze alleen maar geïnteresseerd omdat je een bekend iemand bent.' Het moeilijkste vindt hij de reacties die hij later krijgt. 'Ik ontvang stapels brieven. Ik lees ze stuk voor stuk, maar kom er niet aan toe om ze ook allemaal te beantwoorden. Dat geeft me dan een ontzettend schuldgevoel.'

Collegialiteit

Zich schuldig voelen ten opzichte van anderen, vaak geeft hij daar blijk van in het gesprek. Het is voornamelijk uit schuldgevoel, dat hij zijn ouders in de laatste jaren van

**'Er zijn artsen
die je ongewild
flink kunnen
deprimeren'**

hun leven op de bovenste verdieping van zijn huis in Amsterdam-Zuid heeft laten wonen. 'Mijn moeder kwam altijd nog boodschappen voor me doen en hier schoonmaken, op de fiets vanuit west waar zij en mijn vader woonden. Ik voelde me daar schuldig over. Dus toen die verdieping vrij kwam, bood ik hun die aan.'

Hij brengt ook zijn schuldgevoel ter sprake als hij het heeft over zijn artistiek leiderschap bij Het Nationale Ballet. 'Ik was geen echte leider. Het was meer gebaseerd op collegialiteit dan op leiderschap. Ik weet hoe fijn het is voor een danser dat hij in zijn korte beroepsleven zo veel mogelijk kan werken. Als artistiek leider en choreograaf was ik in de positie aan de hele groep werk te kunnen geven. Dat deed ik

dan ook en maakte bijvoorbeeld een choreografie voor veertig dansers. Dan was de sfeer goed; het gezelschap gezonder, blijer en positiever. En dan werd ik niet met mensen geconfronteerd die huilden, wit rondliepen, want als ik dat zag voelde ik me echt schuldig.

Dat ik daardoor soms mindere dingen op het toneel zette, werd mij in de kritieken wel vaker kwalijk genomen, maar dat kon mij niets schelen. Ja inderdaad, in zekere zin stelde ik de anderen boven mijzelf, lapte ik het artistieke resultaat enigszins aan mijn laars. Niet dat ik maar wat deed, want ik werkte heel bezeten en vol geloof. Maar het kon me niet zoveel schelen als de mensen het technisch minder goed zouden doen.'

Zelfbescherming

Meermalen tijdens het interview raakt Van Dantzig geëmotioneerd. ‘Zoals ik al zei, ik praat bijna nooit over mijn ziekte, daarom grijpt het me aan. Maar het is ook omdat ik me nu niet goed voel en denk: er is iets mis.’ Toch heeft hij zijn arts niet gebeld. ‘Dat is niet alleen uit angst, maar ook uit weerzin om weer in die wachtkamers te zitten, tussen al die zieke mensen. Dat kan mij verschrikkelijk beïnvloeden.’ Hij is niet iemand die snel naar de dokter loopt. En als hij er is, vraagt hij weinig. ‘Ik denk uit een soort zelfbescherming. Ik wil het niet precies weten. Er zijn mensen die zeggen, je moet alles vragen. Het is trouwens niet alleen angst. Ik vind ook dat ik vertrouwen moet hebben in de mensen die me behandelen. De man die ik als mijn hoofdarts beschouw, vond ik in het begin vrij afstandelijk. Maar er is in de loop der tijd toch een soort band ontstaan. Ik heb volledig vertrouwen in hem. Hij houdt me niet voor de gek, is heel eerlijk. Er zijn ook artsen die je ongewild flink kunnen deprimeren. Zoals de arts die over mijn bestraling ging. Een aardige vrouw, maar die vroeg mij op een gegeven moment: “U wordt zeventig jaar, waarom doet u dit allemaal nog? Het helpt niets. Wij zeggen dan altijd: geniet u nog maar van de tijd die u nog heeft.” Dat was een enorme klap in mijn gezicht, ze gaf mij gewoon een doodvonnis. Soms weten artsen niet wat ze patiënten daarmee aandoen.’ Maar hij heeft niets gezegd of laten merken. ‘Nee, ik ben niet zo. Maar thuis klap ik dan totaal in elkaar.’

Blind vertrouwen

‘Mijn behandelend arts gaf mij in het begin 40 procent kans dat ik zou genezen. Ook dat kwam hard aan – dat is toch minder dan de helft – maar hij zei ook: “Wij gaan alles proberen. Elk percentage dat we kunnen winnen is meegenomen.” Dat is toch een heel andere benadering. En als hij dat zegt, dan doe ik dat ook. Ik vertrouw hem blindelings.’ Een prognose weet hij niet, daar vraagt hij ook niet naar. De laatste behandeling is anderhalf jaar geleden afgesloten. ‘Afgelopen zomer dacht ik dat het een stuk beter ging. Ik heb zelfs in de hitte tien kilometer gewandeld. Maar nu voel ik me weer heel rot. Niet ziek, maar krachteloos. Dat verontrust me. Dan heb ik opeens zo’n angst. Vanochtend dacht ik nog, ik moet eigenlijk naar mijn ziekenhuisdokter toe. Maar weer naar het ziekenhuis, waar ze met zoveel urgente zaken bezig zijn, dan denk ik toch: moet ik de tijd opeisen van die mensen?’

Alleen

Zijn moeder is aan kanker overleden. ‘Ze zeiden dat ze longkanker had, en daar ga ik dan maar vanuit, hoewel niemand bij ons rookte. Maar net als ik was ook mijn vader geen doorvrager. Het woord van de arts is de waarheid.’

De manier waarop zijn moeder stierf emotioneert hem nog steeds. ‘Heel onrustig, ze lag in het bed heen en weer te slingeren. Dus vroeg ik aan de verpleger of hij er niet iets aan kon doen. Hij gaf haar een spuitje en onmiddellijk werd ze rustiger. “Ze komt toch nog wel bij?” vroeg ik hem. Hij keek me aan en zei heel verbaasd: “Wilt u dat dan?” Had me dat dan eerst gezegd, dacht ik. Nee, ik zei het niet. Ze is niet meer bij gekomen.

Nee, dat is niet speciaal een angstbeeld voor mij, maar ik weet wel dat ik niet op die manier vrij gaan. En niet in het ziekenhuis. Ik hoop dat het nu anders gaat. Maar kun je wel thuis blijven als je alleen bent?’

Hij noemt Gertjan een echte steun, maar hij woont wel in Vlissingen. ‘Ja dat is ver weg, maar we bellen elke dag. En Toer maakt zich altijd heel bezorgd, maar we leven apart en ik kan hem niet altijd met alles opzadelen.’ Toch zijn dat de twee belangrijkste mensen in zijn leven, die er tot het eind zullen zijn. ‘Toer zeker.’

Maar hij geeft het toe, hij heeft daar nog niet echt serieus zijn gedachten over laten gaan. Hij kan en wil zich er ook nog niets bij voorstellen. ‘Het idiote is, ik heb me nooit ziek gevoeld. Ik ben me pas slecht gaan voelen door de behandelingen. Vooral de chemotherapie, na de laatste twee keer was ik echt op. Ik kon de trap niet meer op, ik kon niets meer.’

Confronterend

Natuurlijk beseft hij goed dat kanker vaak een ziek- en sterfbed met zich meebrengt. Daar denkt hij ook heus wel over na. ‘Ik ben niet zo’n vrolijke jongen.’ Maar het leidt niet tot actie. Ik heb wel over een euthanasieverklaring nagedacht, maar nee. Ik heb het gevoel: als ik dat doe, dan komt het ook. Ik heb ook geen testament, nog steeds niet. Het is te confronterend voor me. Maar als euthanasie betekent dat ik rustig kan inslapen en nooit meer wakker wordt, dan teken ik daarvoor. Zoals die narcosekap die ik over mijn neus kreeg vlak voor de operatie. Het ene moment lag ik te praten, het volgende moment was ik weg. Ik bleek dat heel rustig te kunnen ondergaan. Ik had wel emoties van binnen, maar tevens bleek dat ik me geheel kon overgeven.’

Anja Krabben

‘Als euthanasie betekent dat ik rustig kan inslapen en nooit meer wakker wordt, dan teken ik daarvoor’